

Posudek diplomové práce Bc. Magdaleny Vlasákové *České historické reálie ve výuce češtiny pro cizince*

Diplomová práce M. Vlasákové je zaměřena na reálie spjaté s českými národními dějinami ve výuce češtiny jako cizího jazyka během letního kurzu češtiny ve škole T. G. Masaryka v Chicagu (24. 7. – 20. 8. 2017), ve které byla diplomantka jednou z vyučujících. Využití reálií se v práci posuzuje z hlediska zamýšleného a realizovaného výukového programu a z hlediska efektů, k nimž výuka češtiny směřuje. Cílem diplomové práce bylo přispět k poznání role, kterou může v práci s dětmi i s dospělými v krajanských komunitách hrát výuka využívající reálie spjaté s českými národními dějinami.

Diplomová práce má dvě hlavní části – teoretickou a výzkumnou. Teoretické výklady se věnují vymezení pojmu reálie jako součásti kultury a výuky (ve vztahu k interkulturní komunikaci a komunikativním kompetencím vymezeným SERRJ). Stručně také přibližuje tradice a současnou situaci češtiny, jejích mluvčích a výuky v Spojených státech amerických, se zaměřením na krajanskou komunitu v Chicagu. Výzkumná část práce se zakládá na vlastní praxi ve výuce češtiny v uvedené letní škole. Vychází ze stávajícího studijního plánu kurzu a učebních materiálů a z příprav a bezprostředních reflexí z lekcí, které si diplomantka v průběhu kurzu zaznamenávala formou deníku. Diplomantka v této části charakterizuje (spíše než skutečně analyzuje) vnímání výuky uvedených reálií žáky, jejich reflexi výuky a změny ve vybraných okruzích znalostí a postojů; metodologickým nástrojem práce byl dotazník, který vyplnili účastníci letní školy a rodiče dětí z letní školy.

Diplomová práce tak směřuje od empirických dat k jejich zaznamenání a ke snaze o vyhodnocení a doložení role reálií v jazykové výuce, v daném případě především pro sebeidentifikaci krajanů – uchovávání a předávání české kulturní identity. Poznatky z provedené sondy, v závěru práce ukotvené do obecnějšího rámce komunikačních, didaktických, interkulturních a dalších faktorů (prezentovaných v teoretické části diplomové práce), přinášejí pohled na české reálie ve vztahu ke krajanům v USA.

Obsah diplomové práce je prezentován přehledně, celek má hierarchicky i tematicky uspořádanou strukturu, text je vesměs psaný srozumitelně, výstižně a přesně. Ve formulování teoretické a výzkumné části lze zaznamenat jistou rozdílnost: zatímco v teoretických kapitolách jsou formulace obsáhlejší, ba obsáhlé, místy se opakující (viz nadbytečné uvádění některých obecně známých faktů – např. s. 24: „Reálie je tedy rozhodně žádoucí do výuky zařazovat, neboť cizojazyčné vyučování je nejen zajímavější, ale také aktuálnější.“), výzkumné kapitoly bývají formulovány stručněji, ba lapidárně. Tím mám na mysli to, že uvedená data a odpovědi z dotazníků respondentů nabízejí možnosti hlubší analýzy nebo posouzení v širších souvislostech.

Kritickou poznámku k textu celé diplomové práce mám k její formální podobě: ačkoliv jsem na to diplomantku opakovaně upozorňovala, v textu je bohužel poměrně značné množství chyb v pravopisu, interpunkci, nesprávných tvarů i celých vazeb; to při čtení působí rušivě. Přípomínky k diplomové práci uvádím v přehledu, řadím je tematicky:

1. Obsah práce

- V teoretické části práce občas nenavazují citované či parafrázované pasáže na vlastní výkladový text. Viz např. nezřetelná obsahová návaznost citátu na okolní text uprostřed s. 21: „Kromě objektivních znalostí zahrnuje interkulturní způsobilost ...“

- V textu se objevují dva termíny pro označení českých přistěhovalců v USA: *emigrant* a *migrant*, např. s. 27: *čeští migranti – česká emigrace*. ASCS, SSČ aj. tyto lexémy uvádějí jako opozita: *emigrant* = vystěhovalec, *imigrant* = přistěhovalec. Proč je tomu v práci tak?

s. 47: Výuka nepostupovala příliš rychle vzhledem ke slabým vstupním znalostem a nevelké intenzivitě kurzu.

- Co zde přesně znamená intenzivita kurzu?

s. 55: Jaké máte očekávání od studia na letní škole? Všechno

- Co přesně zahrnujete odpověď *Všechno* – v kontextu ostatních nabídek odpovědí, jako součet všech možností? Rozuměli respondenti, nebo vyžadovali vysvětlení?

s. 59: Otázka 11: Myslíte, že se zběžně vyznáte v české historii?

- Jakou míru znalostí označuje adverbium *zběžně*? Podle SSČ je to pro tento význam: „málo důkladně, povrchně, povšechně“. Je tomu tak i zde? A rozuměli respondenti?

s. 59: Také může docházet k tomu, že respondenti podceňují své vlastní znalosti, případně nemusela být otázka správně pochopena.

- Zamýšlela jste se, proč mohla být otázka nesprávně pochopena?

s. 67: Otázka 19: Kdy poprvé vznikla (samostatná) Československá republika?

- Takto formulovaná otázka implikuje, že Československá republika vznikla i podruhé, potřetí...?

2. Forma práce

2.1 Poměrně často se v textu vyskytují nesprávné gramatické (morfologické) tvary, viz např.:

s. 5: předávání dalším generacím dochází výhradně prostřednictvím výchovy

s. 7. která je následovaná osvojením jedincem

s. 25: jazykové zvláštnosti krajanských mluvčích

s. 27: V závislosti na rostoucím politickém napětím v Evropě

s. 28: Třetí fáze (probíhající v letech 1945 a 1968)

s. 53: Motivace ke studiu jsou různé

s. 73: studenti češtiny a čeští krajané v Chicagu velmi intenzivněji vnímají propojení vyučování v české škole a s vlastní rodinou.

2.2 Nesprávné jsou také mnohé vazby nebo konstrukce vět a jejich částí, viz např.:

s. 7: čtvrtá fáze znovusložení vlastního kulturního systému modifikovaným cizí kulturou

s. 7. neboť dojde k fyzickou likvidaci cizí kultury

s. 8: Při výzkumu o soužití více kultur

s. 21: také tím, že jim nabídnout autentické zdroje informací

s. 25: Z toho hlediska bychom mluvčí češtiny jako zděděného jazyka žijících ve Spojených státech

s. 40: Při výuce čtení se používá „analyticko-syntetickou metodu,

s. 49: Znáť bylo o jejich potěšení,

s. 57: při cestování (13 respondentů), při ale také ke konzumaci českých knih a filmů (3 respondenti)

V seznamu použité literatury bývají nejednotně uváděny bibliografické údaje, srov. např.:

BAČOVÁ V., Identita v sociálnej psychologii. In: SLAMĚNÍK, I. – VÝROST, J. ed. Sociální psychologie. Praha: ISV, 1997.

BAUMAN Zygmunt, Individualizovaná společnost, Mladá fronta, 2005.

2.3 Pravopisné chyby

2.3.1 hranice slov v písmě

s. 9, 20, 50: zda-li

s. 51: Na zpět se mi vrátilo...

2.3.2 velká písmena

s. 45: Masopust, Apríl, Advent

s. 56: nejednotnost psaní: Otázka č. 6: Patří mezi vaši rodinu, známé, přátele i čeští rodilí mluvčí?, Otázka č. 7: Pokud mezi Vaše rodinu, přátele, známé patří i rodilí mluvčí češtiny,

2.3.3 interpunkce (zejména v souvětích s vloženou vedlejší větou):

s. 7: Další čtvrtá fáze

s. 15: Sociolingvální kompetence lze chápat, jako schopnost studenta reagovat adekvátně

s. 19: a uplatňování vlastností jako je tolerance, kulturní senzitivita, empatie,

- s. 21: Na to, jakým způsobem a s jakými cíli byly reálie vyučovány v minulosti se podíváme v následující kapitole.
- s. 23: připomenout, že příprava takovýchto materiálů a jejich vhodné zařazení do výuky, klade na učitele vysoké nároky.
- s. 49: uchovávané oblečení, které nosily, když byly malé a pocházelo z tehdejšího Československa.
- s. 50: Také ukazuje kolik pozitivního je možné z této rozličnosti vyzískat.
- s. 57: vstupní znalosti studentů, na něž může lektor navázat a také lze předpokládat
- s. 71: Většinová odpověď, která poukazovala na propojenost českých národních dějin s výchovou dětí v rodinách dokládá jistou touhu
- s. 13: otázky týkající se národa, genderu, atd.
- s. 19: empatie, sebereflexe, aj.
- s. 20: první republika, Vyšehrad, aj.; zeměpisné údaje, informace z oblasti biologie, a dal
- s. 20: filmy, reklamy, beletrie, aj.
- s. 38: z řad spisovatelů, dramaturgů, aj.
- s. 47: reakci na představování, situacím, kdy nerozumíme a projevům, kdy máme radost
- s. 53: Z vlastní zkušenosti, kterou jsem získala během výuky na letní škole mohu potvrdit,
- 2.3.4 jiné:
- s. 45 (aj.): nejednotnost gramatické shody: následně jsme dětem poskytovaly zpětnou vazbu formou ocenění, případně doplnění kontextu daného slova. Do výuky jsme zařazovali také výtvarné bloky
- Anglický abstrakt: opakovaně nejednotné psaní *czech – Czech*

3. Formulace – vhodnost či obratnost vyjádření:

- s. 10: Moderní český národ v dnešním slova smyslu byl konstituován až v 19. století v rámci národního obrození,
- s. 11: Jednotlivé kultury se formují a vyvíjí v kontextu komunikace mezi sebou
- s. 21: Nelze říci, že stereotyp je veskrze špatná záležitost.
- s. 26: Od teorií týkajících se reálií, jejich charakteru a postavení v cizojazyčné výuce se přeneseme do prostředí
- s. 35: V Chicagu se nachází i instituce Generální konzulát České republiky, v jehož čele sedí od roku 2014 Bořek Lizec
- s. 38: Škola v rámci získávání prostředků prodává vlastní med.
- s. 52: před započítím Letní školy
- s. 58: připomínají události z roku 1942 skrze pomník

Závěr: Diplomová práce Bc. Magdaleny Vlasákové splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji v závislosti na průběhu obhajoby stupněm *dobře – velmi dobře*.

Praha 5. 1. 2019

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.
vedoucí diplomové práce